

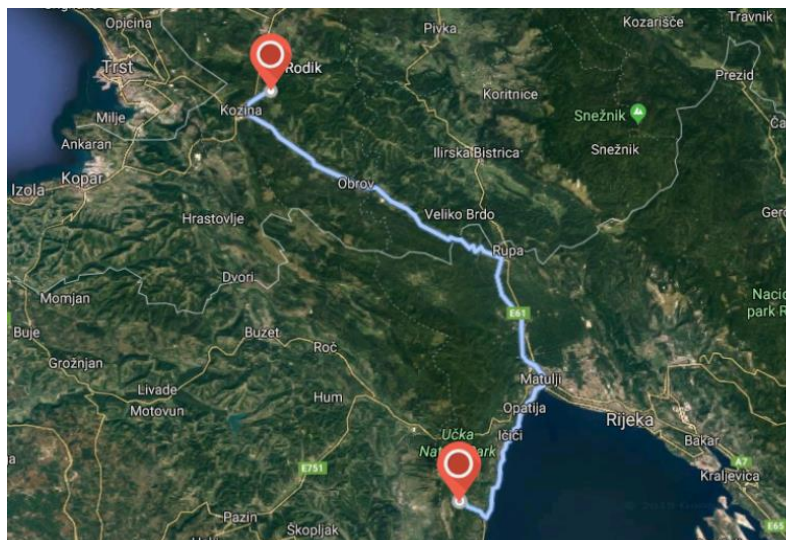
Skupna čezmejna turistična destinacija za ohranjanje, varstvo in promocijo dediščine mitske krajine prostora
Zajednička prekogranična turistička destinacija za očuvanje, zaštitu i promicanje baštine mitskog prostora

DESTINACIJA MITSKI PARK: ANALIZA TURIZMA I PRIJEDLOZI ZA STVARANJE TURISTIČKIH PROIZVODA I PRIPADAJUĆIH TURISTIČKIH PAKETA

1. OPIS DESTINACIJE MITSKI PARK I ANALIZA POSTOJEĆE TURISTIČKE PONUDE

Destinacija MITSKI PARK je prekogranična turistička destinacija koja se sastoji od dvije mikrolokacije: mjesta Rodik u sastavu općine Hrpelje-Kozina u Sloveniji, te lokacije Trebišća, u sastavu općine Mošćenička Draga, u Hrvatskoj. Lokacije su povezane jedinstvenom kulturno-povijesnom baštinom i objedinjenom turističkom interpretacijom, te čine jedinstvenu destinaciju u kontekstu pružanja inovativnog doživljaja mitske tradicije slavenskih i praslavenskih naroda.

Slika 1. Prikaz lokacija Rodik i Trebišća

Izvor: Google Maps

Skupna čezmejna turistična destinacija za ohranjanje, varstvo in promocijo dediščine mitske krajine prostora
Zajednička prekogranična turistička destinacija za očuvanje, zaštitu i promicanje baštine mitskog prostora

Obzirom da se mikrolokacije, kao i općine u čijem se sastavu nalaze itekako razlikuju po mnogim obilježjima, cilj ove analize je prikazati trenutačno turističku ponudu u sklopu obje općine, u svrhu boljeg razumijevanja potreba nove turističke destinacije i stvaranja podloge za osmišljavanje turističkih paketa (itinerara) koji će povezati obje lokacije unutar destinacije.

1.1. Analiza turističke ponude Mošćeničke Drage i opis mikrolokacije Trebišće

Područje Općine Mošćenička Draga predstavlja jednu od prepoznatljivih turističkih destinacija istočnog dijela istarskog poluotoka te Opatijske rivijere poznatu po svojim šljunčanim plažama (9 plaža) i netaknutim planinskim prostorima Parka prirode Učka. Destinacija je to koja spojem različitosti očuvanih prirodnih ljepota između mora i planine, uz bogate ostatke kulturno-povijesne baštine te blagom mediteranskom klimom, u ljetnim mjesecima postaje motivom dolaska brojnih turista.

Prostorno gledajući turistička kretanja su koncentrirana na centar općine: to je mjesto Mošćenička Draga s nizom plažnih prostora (gdje dominiraju dvije plaže Sipar i sv. Ivan) te dva srednjovjekovna gradića Brseč i Mošćenice. Mošćenička Draga prepoznata je i razvijena prvenstveno kao ljetna odmorišna destinacija (najveća koncentracija noćenja je u razdoblju lipanj – rujan), a posljednjih desetak godina nastoji dopuniti svoju ponudu različitim elementima specifičnih oblika turizma. Održavanje različitih sportskih manifestacija (npr. Učka Trail, MTB uspon na Učku, Triatlon, itd.) te brojnom outdoor ponudom (npr. penjanje, planinarenje, biciklizam, jedrenje, ronjenje itd.) nastoji se dodatno zadovoljiti potrebe i motive dolaska suvremenih turista, ali i smanjiti izrazitu sezonalnost poslovanja. U cilju razvoja specifičnih oblika turizma mora se navesti i kulturni turizam koji različitim manifestacijama i kulturnim atrakcijama stvara dodatni motiv dolaska u destinaciju pa tako stari grad Mošćenice sa svojom etnografskom zbirkom, tošem i drugim kulturnim resursima te vođenim turama postaje zanimljiva izletnička destinacija Opatijske rivijere. Brseč u svojoj ponudi ima izložbeni postav galerije Eugen K (Brseč je inače rodno mjesto književnika Eugena Kumičića) te očuvanost srednjovjekovnih prostora. Manifestacije koje pridonose razvoju kulturnog turizma su: smotra i regata tradicijskih barki na jedra, međunarodna likovna kolonija Mošćenički pinel i dječje kreativne radionice, Kandalora – Povijesni dan Mošćenic, Za Andrejnu – dan pomoraca i ribara, Karneval, Blues festival, Međunarodni literalni festival „Sipar“ itd.

Skupna čezmejna turistična destinacija za ohranjanje, varstvo in promocijo dediščine mitske krajine prostora
Zajednička prekogranična turistička destinacija za očuvanje, zaštitu i promicanje baštine mitskog prostora

Inače, Mošćenička Draga bilježi prva turistička kretanja već krajem XIX. stoljeća te je svoju turističku aktivnost razvijala usporedno s obližnjim gradom Opatijom kao jednim od centara turizma Austro-ugarske monarhije. 1911. godine raspolagala sa 35 kreveta u dva mala pansiona i sa 150 kreveta u kućnoj radinosti, a prvi se hotel Armanda (današnji hotel „Mediteran“) sagradio 1913. godine te je nazvan je po obitelji Armanda koja ga je dala sagraditi i koja je vodila njegovo poslovanje.

Smještajna ponuda je vrlo raznolika pa se na prostoru općine Mošćenička Draga može pronaći smještaj u hotelskim objektima (Remisens Hotel Marina, Smart Selection Hotel Mediteran i Hotel villa Privilegio), u raznolikom i brojnom privatnom smještaju u apartmanima, sobama ili kućama za odmor te u autocampu Draga. Mošćenička Draga je u svojim smještajnim objektima u 2018. godini raspolagala sa ukupno 3.282 kreveta te je ostvarila 272.223 te 54.547 dolazaka. U strukturi dolazaka Mošćeničku Dragu najviše posjećuju turisti iz Njemačke, Austrije, Italije i Slovenije.

Gastronomska ponuda destinacije definirana je specifičnostima područja pa prije svega se nude i upotrebljavaju različite izvorne namirnice npr. šparoge koje se promoviraju putem gastro-manifestacije Gastrodani s okusom šparoge, zatim maruni, ali prvenstveni je naglasak na kuhinji koja se temelji na ribi, škampima i drugim plodovima mora. Različitost ugostiteljskih objekata omogućuje i raznoliki pristup te zadovoljenje različitih potreba suvremenih turista.

Osobitu vrijednost destinaciji Mošćenička Draga daje područje Park prirode Učka koji zauzima ukupnu površinu od 159,38 km², a dio područja koji obuhvaća Općinu Mošćenička Draga iznosi 22,95 km² (ili 14% površine Parka). Ovaj prostor jer vrlo atraktivan za razvoj ekoturizma kao specifičnog oblika turizma koji do sada nije razvijen, a isto tako i edukativnog turizma.

Slika 2. Mikrolokacija Trebišće

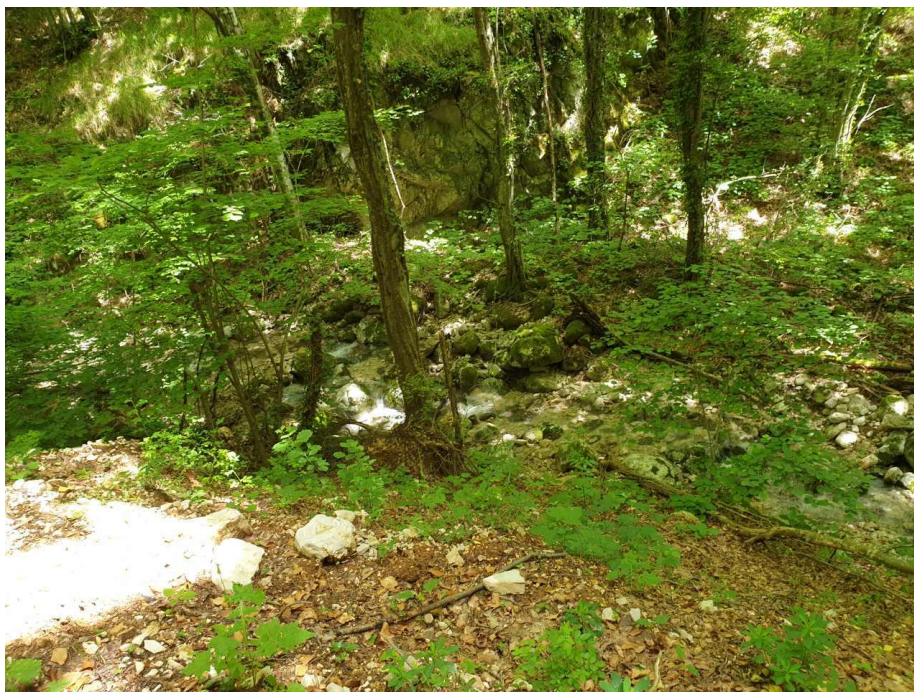

Izvor: Fotografirala N. Brubnjak

Skupna čezmejna turistična destinacija za ohranjanje, varstvo in promocijo dediščine mitske krajine prostora
Zajednička prekogranična turistička destinacija za očuvanje, zaštitu i promicanje baštine mitskog prostora

Na tom području smješten je i **mitski prostor Trebišća** (brojni staroslavenski i starohrvatski toponimi govore tome u prilog) koji svojim specifičnim vodnim pojavama i starom ruralnom arhitekturom, pod vrhom Perunom (880 m), otvara prostor praslavenskog svijeta. Inače, arheološka zona kanjona Drage i Peruna nalazi se između lokaliteta Potoki, Podtrebišća, Trebišća i Jurčici na području Mošćeničke Drage. Prostor je bogat pećinskim i jamskim objektima od kojih su najznačajniji Podosojna i Druška peć te polupećina Zijavica. Na prostoru Općine je napravljena je mitsko-povijesna staza Trebišće-Perun i postavljeno je 13 poučnih tabela koje govore staroslavenskoj mitologiji. Na prostoru Trebišća odvijale su se i predstave teatra Perunika o tematici staroslavenske mitologije, ali samo za dogovorene skupine. Mitsko-povijesna staza do sada nije bila djelom turističkih aranžmana, ali se nudi mogućnost samostalnog pješaćenja te je staza predstavljena na web stranicama Turističke zajednice Općine Mošćenička Draga i Parka prirode Učka. Nedostatak sadržaja usmjerenih potrebama turista dodatno pojačava potrebu interpretacije prostora usmjerenog pojedinim ciljnim segmentima. U Strategiji razvoja općine Mošćenička Draga do 2020. godine predviđeno je uređenje Interpretacijskog centra Trebišća – Perun u ruralnoj kući u Trebiščima te izgradnja dječjeg tematskog parka Trebišće čime bi se dodatno ponuda usmjerila različitim ciljnim segmentima.

Slika 3. Potok koji prolazi kroz Trebišća

Izvor: Fotografirala N. Brubnjak

Skupna čezmejna turistična destinacija za ohranjanje, varstvo in promocijo dediščine mitske krajine prostora
Zajednička prekogranična turistička destinacija za očuvanje, zaštitu i promicanje baštine mitskog prostora

Prostorna cjelina mitsko-povijesnih staza Trebišća-Perun ima potencijala da postane turistička atrakcija koja neće biti dostupna turistima samo tijekom ljetnih mjeseci već osobito tijekom vanezonskog razdoblja. Ovakva turistička atrakcija dodatno će pridonjeti prepoznatljivosti i konkurentnosti destinacije na suvremenom turističkom tržištu.

Slika 4. Slap i odmaralište za posjetitelje

Izvor: Fotografirala N. Brubnjak

Slika 5. Slap i kućice u Trebišću

Izvor: Preuzeto od Turističke zajednice općine Mošćenička Draga

Skupna čezmejna turistična destinacija za ohranjanje, varstvo in promocijo dediščine mitske krajine prostora
Zajednička prekogranična turistička destinacija za očuvanje, zaštitu i promicanje baštine mitskog prostora

1.2. Analiza turizma općine Hrpelje Kozina i mjesta Rodik

Općina Hrpelje-Kozina, skupa s općinama Divača, Izola, Komen, Koper, Piran i Sežana, sastavni je dio Obalno-kraške regije Slovenije. Povijesno pripada južnom dijelu u tzv. Primorsku pokrajinu i izravno graniči s Hrvatskom i Italijom. Osim najvećih naselja Hrpelja i Kozine, u svome sastavu ima još 36 manjih naselja: Artviže, Bač pri Materiji, Beka, Brezovica, Brezovo Brdo, Golac, Gradišče pri Materiji, Gradišica, Hotična, Javorje, Klanec pri Kozini, Kovčice, Krvavi Potok, Markovščina, Materija, Mihele, Mrše, Nasirec, Obrov, Ocizla, Odolina, Orehek pri Materiji, Petrinje, Poljane pri Podgradu, Povžane, Prešnica, Ritomeče, Rodik, Rožice, Skadanščina, Slivje, Slope, Tatre, Tublje pri Hrpeljah, Velike Loče, Vrhpolje.

U turističkom smislu, općinu Hrpelje-Kozina u velikoj mjeri obilježava tranzitni turizam, zbog blizine dvaju graničnih prijelaza, no istovremeno na teritoriju općine postoji značajna kulturno-povijesna baština vrijedna posjeta i razgleda. Spomenuta baština uključuje velik broj objekata sakralne baštine (crkve i kapelice), zgrade od posebnog značaja (pretežno farme kao značajni ruralni objekti), spomenika (dominiraju oni vezani za NOB), te čak 39 arheoloških nalazišta. Među najznačajnija nalazišta spada Ajdovščina pokraj Rodika na kojoj su pronađeni ostaci predpovijesnog i antičkog naselja (jedno od najbolje očuvanih antičkih naselja na uzvisini u Sloveniji). Kada govorimo o kulturnim atrakcijama, važno je osvrnuti se i na nematerijalnu baštinu koja u slučaju ove općine uključuje značajnu eno-gastronomsku tradiciju i prepoznatljivost. Lokalne namirnice i proizvodi karakteristični za ovo područje uključuju med, voće i prerađevine od voća, med, sir, a u posljednje vrijeme i pivnice koje proizvode vlastito craft pivo, te uz njega nude i tradicionalnu domaću kuhinju.

Od prirodne baštine, ističe se ljepota krajolika i prirodni fenomeni poput jama, ponikvi, ponirućih rijeka („slepa dolina“), starih stabala lipe, itd. Na području općine se nalazi Park prirode Beka koji obuhvaća sutjesku Glinščice i dolinu Griže. Posebno se ističe i brdo Slavnik (1028 m) koje predstavlja lijepu i razglednu točku i na kojem se nalazi planinarski dom Tumova koča.

Tokom godine, na području općine se održava niz manifestacija lokalnog i regionalnog karaktera, kojima se obilježavaju određeni značajni događaji ili slavi specifična namirnica (npr. jabuke ili kesteni).

Smještajni kapaciteti na području općine odlikuju se velikom raznolikošću i uključuju hotel-casino, hostel, agroturizme („turistične kmetije“), te sobe i apartmane u sklopu privatnog smještaja i/ili restorana/pivnice. Postoji i značajan broj ugostiteljskih objekata koji variraju od jednostavnih bistroa, restorana, gostionica, pivnica, pa do agroturizama koje nude usluge hrane za vanjske goste. Moguće je primijetiti i veliku razliku u kvaliteti i orijentaciji smještajnih i ugostiteljskih objekata, od onih prvenstveno namijenjenih tranzitnim gostima, koje krase jednostavnost i pristupačna cijena, pa sve do objekata koji svojom opremljenošću i ponudom mogu zadovoljiti zahtjevne moderne goste zainteresirane za ruralni doživljaj. Ugostiteljska ponuda područja ima dugačku tradiciju u kontekstu

Skupna čezmejna turistična destinacija za ohranjanje, varstvo in promocijo dediščine mitske krajine prostora
Zajednička prekogranična turistička destinacija za očuvanje, zaštitu i promicanje baštine mitskog prostora

graničnog područja i kontinuiranog (iako opadajućeg) broja posjetitelja iz Italije zainteresiranih upravo za gastronomski segment ponude.

Iz proučavanja dostupnih podataka, razvidno je kako je turistički proizvod općine Hrpelje- Kozina pretežno usmjeren na aktivne turiste i posjetioce (planinarske staze, prirodno-povijesne edukativne staze, biciklističke staze), kao i one zainteresirane za kulturnu baštinu i lokalnu gastronomiju. Transitni gosti koji područje općine koriste za pauzu tokom putovanja i dalje, ali postoji i određen broj posjetitelja posebnih interesa (casino hotel, ugostiteljska ponuda). No upitno je da li je općina Hrpelje-Kozina prepoznatljiva kao destinacija na širem tržištu iako se nalazi u neposrednoj blizini (pola sata vožnje) prepoznatljivih turističkih atrakcija poput Škočjanskih jama, Postojne, priobalnih destinacija Portoroža, Piran, ali i Kvarnera i Istre, itd.)

Općina se u svojim naporima za razvoj turizma jasno pozicioniranja u smjeru razvijanja održivog turizma o čemu svjedoči dobivena srebrna oznaka „Slovenia-green destination“, temeljem zadovoljavanja značajnog broja indikatora održivosti, zatim projekt „Zelene iskrice“, kao i kontinuirane investicije u energetska održivost.

Slika 6. Mikrokacija Rodik

Izvor: Fotografirala N. Brubnjak

Rodik kao naselje u sastavu općine Hrpelje_Kozina, broji tristotinjak stanovnika i poznato je po svojem arheološkom i etnološkom naslijeđu. Smješten je između brežuljaka, na prosječnoj nadmorskoj visini od 550 metara. Prirodno okruženje naselja Rodik, skriva dugu i bogatu povijest tog područja, koja

Skupna čezmejna turistična destinacija za ohranjanje, varstvo in promocijo dediščine mitske krajine prostora
Zajednička prekogranična turistička destinacija za očuvanje, zaštitu i promicanje baštine mitskog prostora

seže daleko u prošlost, sve do perioda kada je ovo područje bilo mjesto kontakta dvaju različitih naroda: starosjedilaca i Slavena. Ostaci davne povijesti vidljivi su na četiri okolna arheološka nalazišta, od kojih je najvažniji lokalitet Ajdovščina – prapovijesna gradina i drevna obrambena postaja. Rodiško područje jedinstveno je mjesto preplitanja bogate materijalne i nematerijalne kulturno-povijesne baštine: kameni epigraf iz 1. stoljeća pronađen u okolici Rodika, svjedoči o postojanju naroda Rundikta – pra-stanovnika ovog područja, a lokalne predaje i legende pričaju neobične priče o ajdima – mitskim divovima koji su obitavali na istim predjelima. Ajdi su samo mali dio jedinstvene nematerijalne baštine, sačuvane kroz pripovjedne materijale i ovjekovječene u jedinstvenim toponimima u krajoliku koji okružuje Rodik. Na području Rodika nalazi se nekoliko ugostiteljskih i smještajnih objekata, a tokom dvije prepoznatljive manifestacije: „Kostanjev praznik“/Praznik kestena u listopadu i „Opasilo v Rodiku“ u srpnju, Rodik postaje destinacija za stotine posjetitelja iz bliže i dalje okolice. Na području Rodika djeluje turističko društvo koje je aktivno u organizaciji navedenih manifestacija, te kontinuirano potiče stvaranje inicijativa za razvoj turističke ponude.

Slika 7. Ostaci kamenog monolita Baba

Izvor: Fotografirala N. Brubnjak

Turističkim valoriziranjem bogate nematerijalne baštine u prirodnom krajoliku (pješačke/biciklističke staze koje povezuju ključne točke) u kombinaciji s postojećom kvalitetnom gastronomskom ponudom, moguće je Rodik učiniti prepoznatljivom mikrodestinacijom s odličnim prometnim položajem i bogatstvom jedinstvenih doživljaja za turiste i posjetioce.

Skupna čezmejna turistična destinacija za ohranjanje, varstvo in promocijo dediščine mitske krajine prostora
Zajednička prekogranična turistična destinacija za očuvanje, zaščitu i promicanje baštine mitskog prostora

Slika 8. Crkva „Sv. Trojica“ u Rodiku

Izvor: Fotografirala N. Brubnjak

1.3. Usporedba turističke ponude općina Mošćenička Draga i Hrpelje-Kozina

Već na prvi pogled je moguće vidjeti kako se dvije destinacije značajno razlikuju po pitanju ponude, potražnje i glavnih turističkih proizvoda, no detaljnija analiza kvantitativnih pokazatelja može biti korisna za uočavanje potencijalnih zajedničkih obilježja, odnosno obilježja koja su komplementarna i mogu doprinijeti stvaranju ujednačene destinacije.

Skupna čezmejna turistična destinacija za ohranjanje, varstvo in promocijo dediščine mitske krajine prostora
 Zajednička prekogranična turistička destinacija za očuvanje, zaštitu i promicanje baštine mitskog prostora

Tablica 1. Usporedba smještajnih kapaciteta Mošćeničke Drage i Rodika

	Općina Hrpelje-Kozina		Općina Mošćenička Draga	
	Broj registriranih objekata	Broj kreveta	Broj registriranih objekata	Broj kreveta
Hoteli	1	84	3	515
Hosteli i moteli	2	80	/	/
Kampovi	/	/	1	330
Apartmenti, sobe i kuće za odmor	8	57	350	2425
Agroturizmi	6	65	/	/
UKUPNO	17	286	354	3270

Izvor: izrada autora prema podacima dobivenim od Općine Hrpelje Kozina i Turističke zajednice općine Mošćenička Draga

Iz tablice 1. vidljiv je velik nesrazmjer u broju dostupnih smještajnih kapaciteta, što je i logično zbog snažno razvijenog priobalnog turizma u Mošćeničkoj Dragi, kao i duge turističke tradicije koju imaju. Specifična je i činjenica kako na području Hrpelje-Kozina nema kampa kao niti kuća za odmor, što upućuje na izostanak orijentacije na kamp goste, kao i na goste koji borave dulji period u destinaciji. S druge strane općini Mošćenička Draga nedostaje smještajnih kapaciteta u sklopu agroturizama. Unatoč činjenici da zaleđe Mošćeničke Drage (mjesta Sveta Jelena, Mošćenice, Martina, Mala Učka, itd.) posjeduje preduvjete za ovakav oblik turizma, nedostatak registriranih agroturizama upućuje da stanovništvo ovog područja razdvaja postojeću (ograničenu) poljoprivredu od (pretežno odmorišnog i priobalnog) turizma.

Iako u tablici 1. nije vidljivo, općina Hrpelje-Kozina ima značajno veće razlike u kvaliteti smještajnih kapaciteta; u kategoriji apartmani i sobe ulaze i oni smještajni kapaciteti koji su dopunska usluga restorana i pivnica, kao i apartmani koji se nalaze u sklopu tradicijski uređenih objekata, u prirodnom okruženju i koji pružaju visoku razinu usluge. S druge strane, u Mošćeničkoj Dragi prevladavaju smještajni kapaciteti visoke kategorije, zahvaljujući dugačkoj tradiciji turističkog razvoja, kao i stvaranju brenda Mošćeničke Drage kao jedinstvene destinacije.

Ugostiteljski segment je kvalitetno razvijen i u jednoj i u drugoj općini, dok općina Mošćenička Draga ima veliki broj restorana koji u ponudi imaju morsku hranu, restorani općine Hrpelje-Kozina orijentirani su na tradicionalnu kuhinju, korištenje lokalnih sastojaka i mesne delicije. I jedna i druga destinacija

Skupna čezmejna turistična destinacija za ohranjanje, varstvo in promocijo dediščine mitske krajine prostora
 Zajednička prekogranična turistička destinacija za očuvanje, zaštitu i promicanje baštine mitskog prostora

imaju jedan ili više ugostiteljskih objekata iznimno visoke razine kvalitete i prepoznatljivosti, prikladne za goste visokih zahtjeva i platežnih mogućnosti.

Sukladno velikoj razlici u broju smještajnih kapaciteta, turističkom usmjerenju i stupnju turističkog razvoja između dvije analizirane destinacije, postoji i velika razlika u broju dolazaka i noćenja, vidljiva u tablici 2.

Tablica 2. Usporedba broja dolazaka i noćenja za period 2017.-2018.

		2017.		2018.	
		Dolasci	Noćenja	Dolasci	Noćenja
Općina Hrpelje-Kozina	domaći	1533	2140	1581	2655
	inozemni	17018	22080	22120	32483
	UKUPNO	18551	24220	23701	35138
Općina Mošćenička Draga¹	domaći	1880	10379	1865	9209
	inozemni	50602	241525	51792	250348
	UKUPNO	52482	251904	53657	259557

Izvor: izrada autora prema podacima dobivenim od Općine Hrpelje Kozina i Turističke zajednice općine Mošćenička Draga

Iz tablice je vidljivo kako općina Mošćenička Draga ima skoro 3 puta više ukupnih dolazaka, te čak 10 puta više ostvarenih noćenja. Prosječna duljina boravka i domaćih i inozemnih gostiju u općini Mošćenička Draga od 4,8 dana je značajno viša nego što je to slučaj u općini Hrpelje-Kozina gdje ne doseže niti 1,5 dan. Osim toga, obje općine su pretežno orijentirane na inozemne turiste, a iz pregleda distribucije dolazaka po mjesecima za 2018. godinu, uočeno je kako obje destinacije imaju izraženu sezonu tokom ljetnih mjeseci, a na području općine Hrpelje- Kozina rujan je posjećeniji od srpnja.

Što se tiče dodatnih aktivnosti namijenjenih turistima i posjetiteljima, obje destinacije dijele orijentaciju na aktivne outdoor goste kojima se nude pješačke, biciklističke i planinarske staze, te sadržaji poput traila i penjanja (Mošćenička Draga), odnosno paintball-a (Hrpelje- Kozina).

¹ Podaci bez nekomercijalnog smještaja

Skupna čezmejna turistična destinacija za ohranjanje, varstvo in promocijo dediščine mitske krajine prostora
Zajednička prekogranična turistična destinacija za očuvanje, zaščitu i promicanje baštine mitskog prostora

Literatura:

- Registar kulturnih dobara Ministarstva kulture Mošćenička Draga, Arheološka zona kanjona Draga i Peruna (12.6.2019.)
- Općina Mošćenička Draga, Program ukupnog razvoja Općine Mošćenička Draga 2015.-2020., 2015.
- Općina Mošćenička Draga, Prostorni plan uređenja Općine Mošćenička Draga 2007.
- Rudan, E., Possibilities for developing cultural tourism in the municipality of Moscenicka Draga – the case of historical trails, Tourism and hospitality management, Vol. 13 No. 2, 2007, str. 515-522.
- Web stranica Općine Hrpelje-Kozina, <http://www.hrpelje-kozina.si/seznam-naravne-in-kulturne-dediscine/>, (14.06.2019.)
- Brošura „ Občina Hrpelje-Kozina: Na stičišću treh svetov“ , dostupno na: <http://www.hrpelje-kozina.si/wp-content/uploads/2015/07/obcina-Hrpelje-Kozina-2015-BROSURA-ponatis-11.pdf>
- TD Rodik; <http://rodik.si/prireditve/> , (12.06.2019.)
- Gostilna Mahorčič, <https://www.rundictes.si/gostilna-mahorcic/> ,(16.06.2019.)
- Čenić, A., Soldatić, Z., Rudan, E., Tekstovi izložbe Sličice i iskrice iz povijesti turizma Mošćeničke Drage, Katedra Čakavskog sabora općine Mošćenička Draga, 2006.
- Općina Mošćenička Draga, <http://www.moscenicka-draga.hr/Application/MDraga/Default.aspx> (10.6.2019.)
- Turistička zajednica Općine Mošćenička Draga, <http://www.tz-moscenicka.hr/> (12.6.2019.)